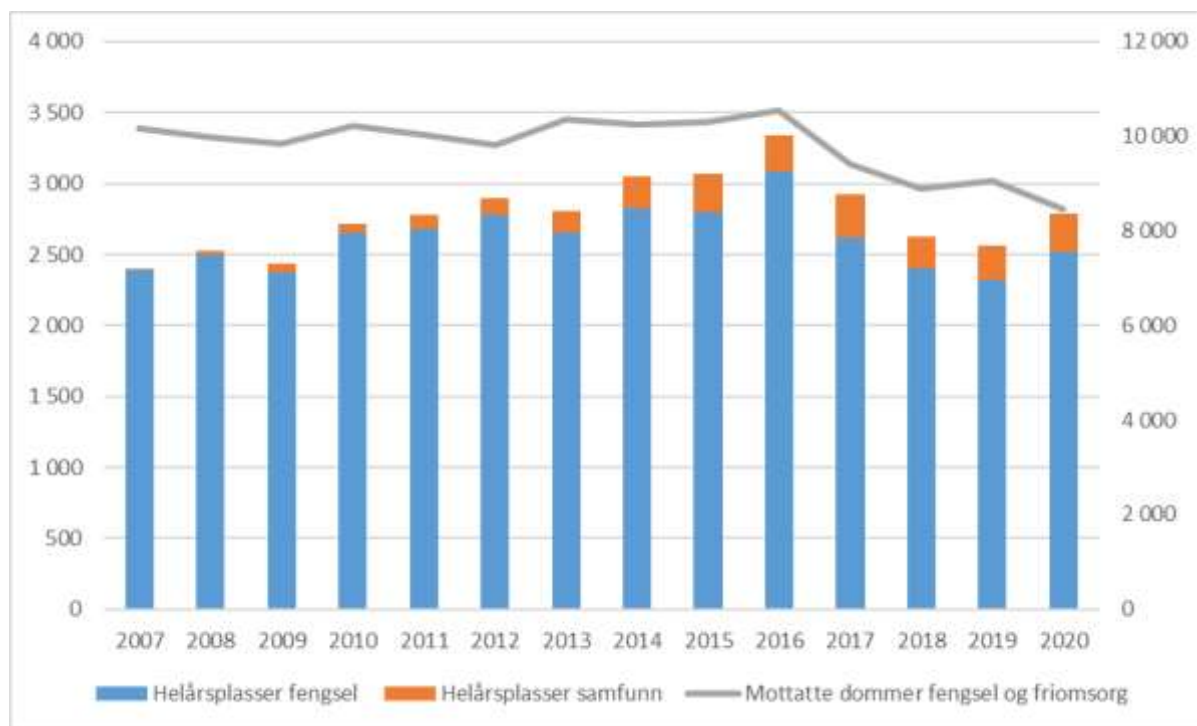

NOTAT

UTVIKLINGEN I BELEGGSSITUASJONEN MV.

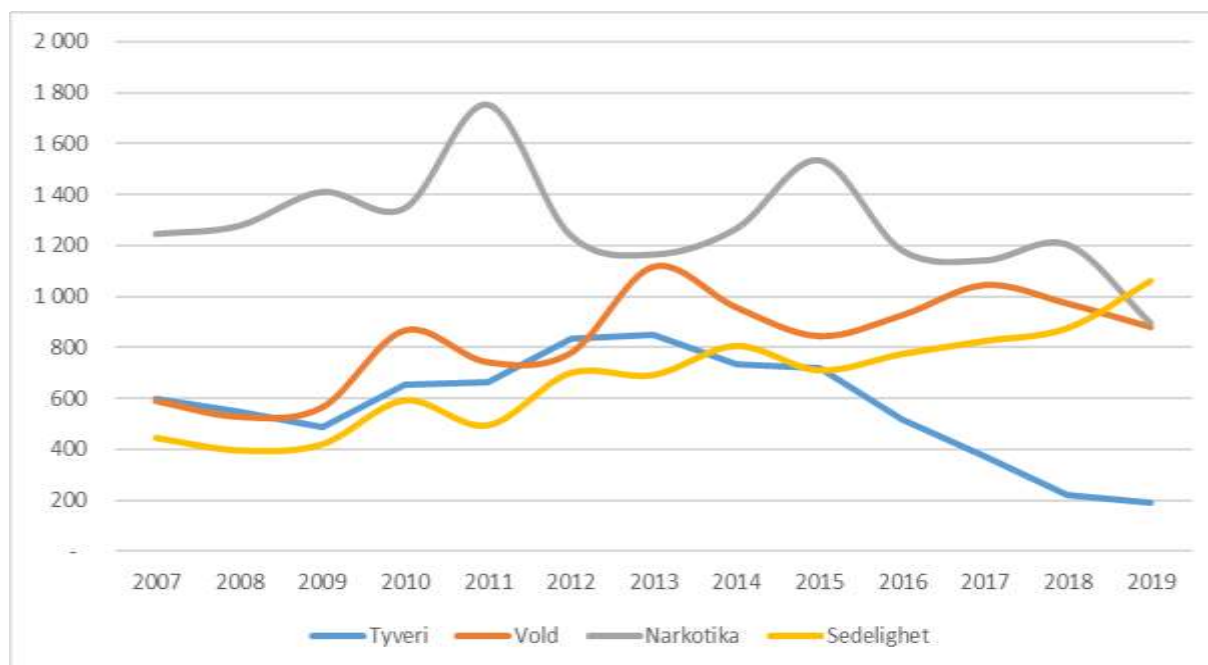
Mottatte fengselsdommer/fengselsdøgn

Figuren over viser utviklingen i antall mottatte ubetingede dommer på fengselsstraff, som er gjennomført enten i fengsel eller i samfunnet med elektronisk kontroll (EK). Det har vært en nedgang i antall mottatte dommer fra 2019 til 2020. Denne utviklingen forutsettes å ha sammenheng med en redusert drift ved domstolene i perioder av 2020, på grunn av smittevernstiltak. Samtidig har det vært en økning i antall fengselsdøgn fra 2019 til 2020. Totalt tilsvarer økningen i antall døgn 226 helårsplasser, hvorav 204 plasser i fengsel, og 22 plasser på EK. Dette viser at de dommene som mottas innebærer straff av lengre tids varighet enn tidligere.

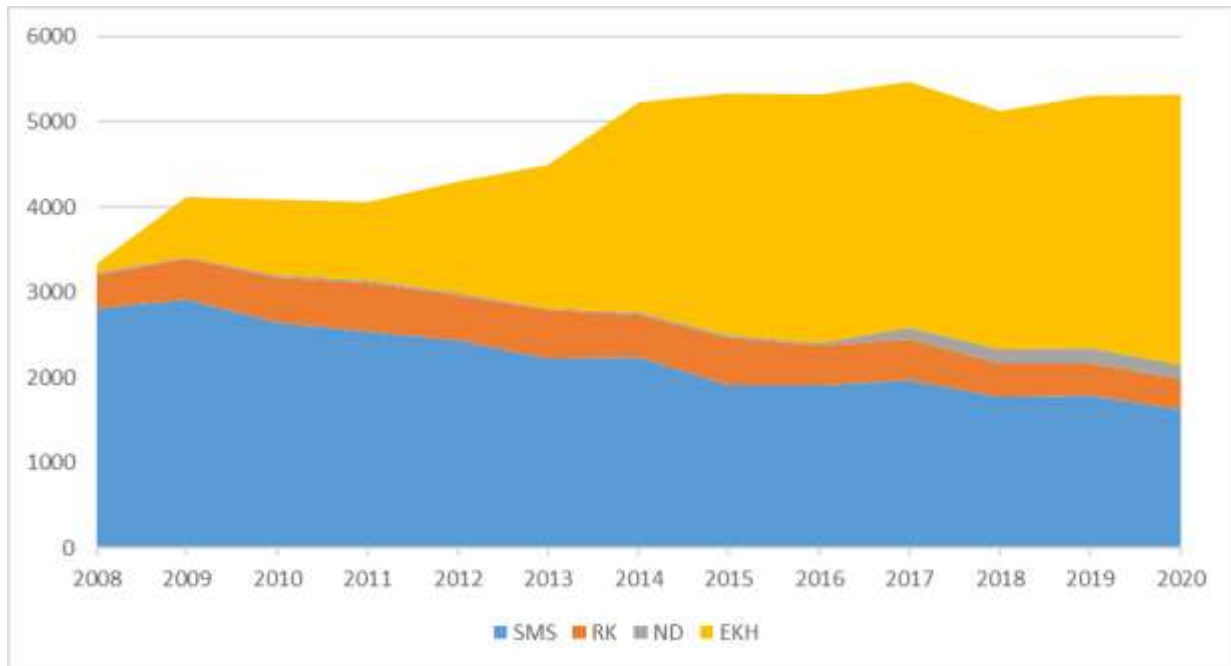
I figuren over indikerer de grønne søylene år der kriminalomsorgen mottok flere fengselsdøgn til gjennomføring enn året før. De røde søylene indikerer år der kriminalomsorgen mottok færre døgn enn året før. Siden 2016 har kriminalomsorgen mottatt færre døgn enn året før i henholdsvis 2017, 2018 og 2019; en nedgang som totalt tilsvarer på 778 helårsplasser. Men nedgangen i antall døgn ble redusert år for år, og i 2020 mottok kriminalomsorgen flere døgn enn året før, til tross for at domstolene og politiet hadde et redusert aktivitetsnivå som følge av covid-19-pandemien. En utvikling med stadig lengre dommer antas å være et resultat av straffeskjerpelser på enkelte områder, samt av en dreining i politiets prioriteringer.

Figuren over er laget på bakgrunn av to tabeller fra SSB. Den slår sammen antall avsagte ubetingede dommer i fire utvalgte lovbruddskategorier, og gjennomsnittlig utmålt straff for de samme kategoriene. Ved å gange antall dommer med gjennomsnittlig utmålt straff ser man hvilke lovbruddskategorier som genererer flest straffegjennomføringsdøgn. I 2019 var seksuallovbrudd for første gang den lovbruddskategorien som genererte flest døgn. Dette antas å være et resultat både av straffeskjerpelser, og av en økt innsats fra politiet på området. Alle

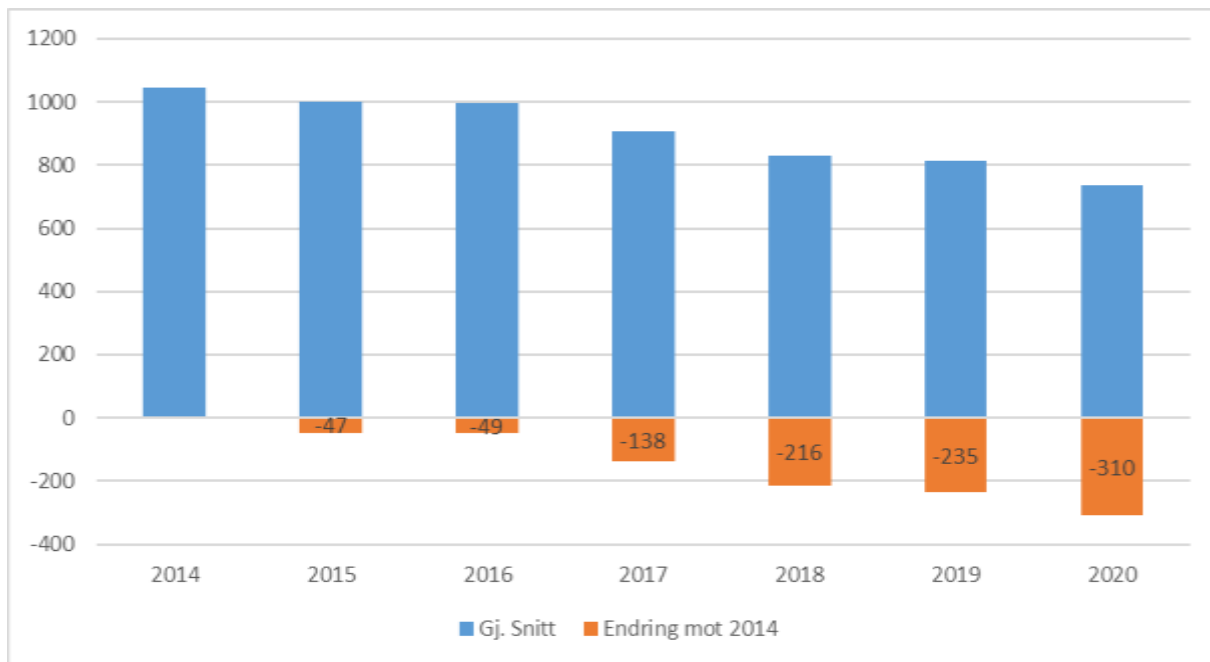
underliggende tall (på anmeldelser, siktelser, tiltaler osv.) viser at denne utviklingen vil fortsette.

Iverksettelse av dommer som skal gjennomføres i samfunnet

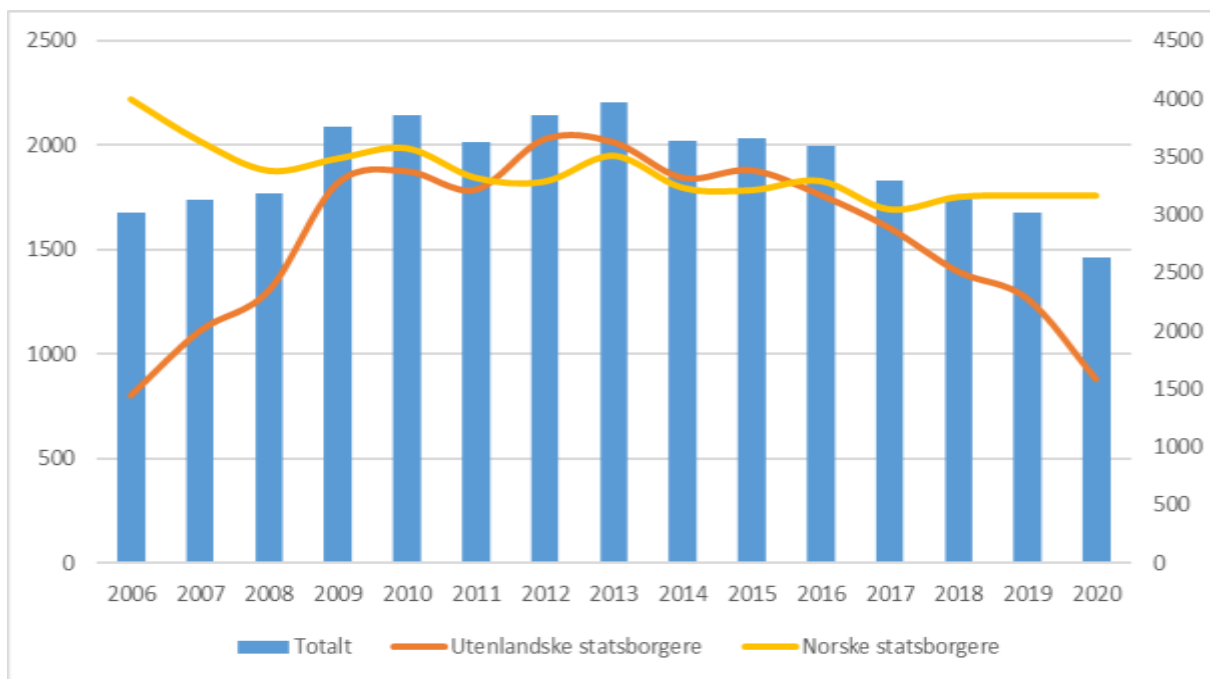

Figuren over viser utviklingen i antall iverksatte dommer på straff som skal gjennomføres i samfunnet som er iverksatt siden 2008. Antall iverksatte saker totalt har ligget stabilt siden 2013. Straffegjennomføring med elektronisk kontroll (EK) omfatter en stadig større andel av den totale saksmengden, mens det har blitt færre dommer på samfunnsstraff (SMS) og program mot ruspåvirket kjøring (RK). Antall dommer på narkotikaprogram med domstolskontroll (ND) har hatt en økning.

Antall i varetekt

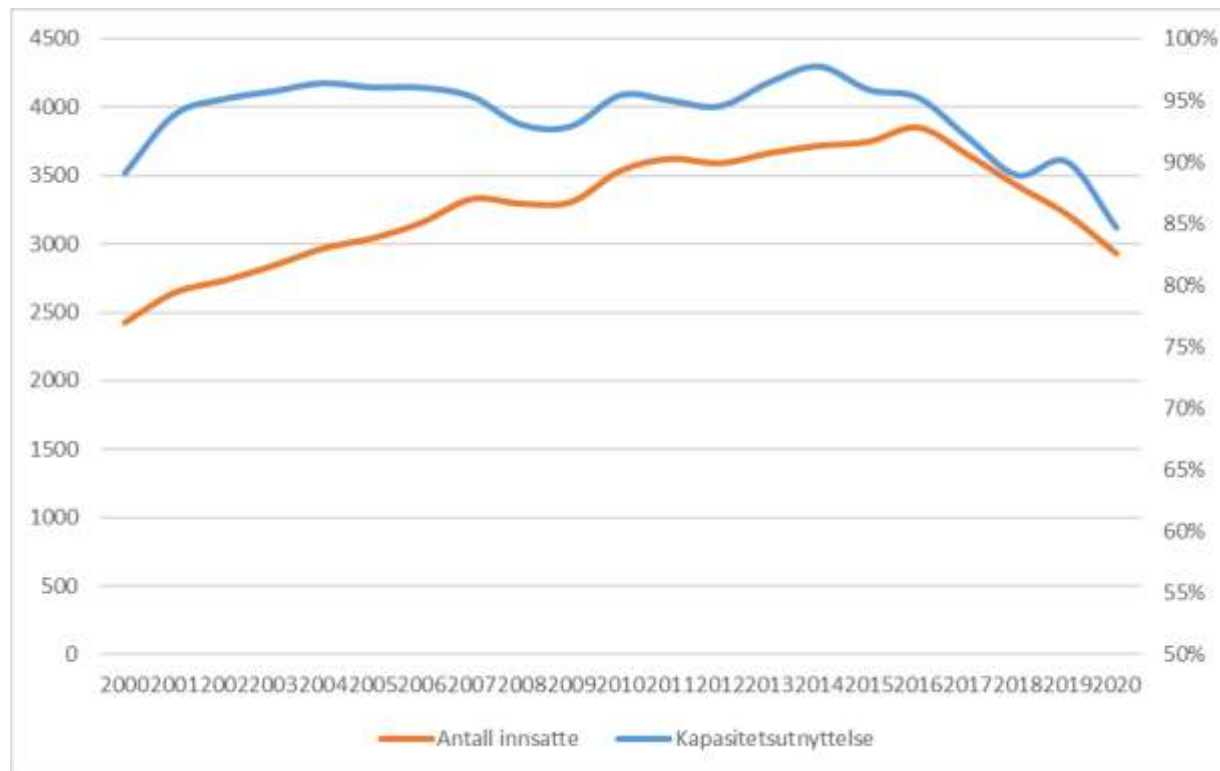
Grafen over viser utviklingen i gjennomsnittlig antall innsatte i varetekt. Siden 2014 har det vært en jevn nedgang i gjennomsnittlig antall innsatte i varetekt og antall nyinnsettelse i varetekt. I 2020 var det i gjennomsnitt 737 innsatte i varetekt. Dette er en nedgang på 310 innsatte, eller om lag 30 prosent siden 2014.

I 2020 ble det gjennomført totalt 2614 nyinnsettelse i varetekt. Dette utgjør en nedgang på om lag 400 nyinnsettelse fra 2019. Etter 2013, som var året med det høyeste antallet nyinnsettelse i varetekt, har det vært en total nedgang på drøyt 1 300 nyinnsettelse i varetekt. Av denne nedgangen utgjør nedgangen blant utenlandske innsatte drøyt 1 100 nyinnsettelse.

Antall nyinnsettelse av norske statsborgere i varetekt var omtrent likt i 2020 som i 2019. Nedgangen i antall varetektsinnsettelse gjelder altså utelukkende utenlandske statsborgere. Dette innebærer en usikkerhet rundt fremtidig utvikling, etter at samfunnet åpner etter covid-19-pandemien.

Belegg/kapasitetsutnyttelse

Figuren over viser utviklingen i kapasitetsutnyttelsen i fengslene over tid. Kapasitetsutnyttelsen har vist en nedadgående tendens siden 2014. Foran er det vist til faktorene som ligger bak denne utviklingen – en nedgang i antall mottatte straffedommer, og i tillegg en markant nedgang i antall nyinnsettelse i varetekt.

Det er grunn til tvil om hvorvidt denne utviklingen vil fortsette. For det første flatet nedgangen i antall mottatte straffedommer ut fra 2018 til 2019. En nærliggende forklaring til den store nedgangen siden 2017 kan være den store omstillingen som politiet har vært gjennom i forbindelse med nærpolitireformen, og at ny organisering er i ferd med å «sette seg». Den videre nedgangen i 2020 må antas å ha årsak i de ekstraordinære omstendighetene som har fulgt av covid-19-pandemien, og forventes ikke å vedvare på lang sikt. Samtidig hersker det stor usikkerhet hvordan praksisen rundt ferdsel over landegrensene vil arte seg i et Europa post covid-19. Utviklingen i antall utenlandske innsatte må sees i sammenheng med dette.

Det er rimelig å anta at utviklingen med stadig lengre dommer på fengselsstraff vil fortsette, som følge av at flere av de domfelte vil gjennomføre lengre dommer på fengselsstraff, vil antall innsatte i fengsel på noe sikt øke.

